

ЕТИЧНИ ПРИНЦИПИ ПРИ ПУБЛИКУВАНЕ

Изданията на Медицински университет – Варна, и публикуваните в тях научни статии и съобщения се базират на етични принципи, залегнали в международно утвърдени изисквания и стандарти за добра публикационна практика на редица научни организации и международни комитети: Комитет за публикационна етика (Committee on Publication Ethics); Международна комисия на редакторите на медицинските списания (International Committee of Medical Journal Editors); Съвет на международните медицински научни организации (Council of International Organizations for Medical Sciences); Световната асоциация на медицинските редактори (World Association of Medical Editors), Световната медицинска асоциация (World Medical Association) и др.

Изданията се придържат към етичните принципи и изисквания към ръкописите, предложени за отпечатване, залегнали в следните международно приети документи:

- Committee on Publication Ethics. Guidelines on Good Publication Practice. (COPE). 1999.
- Elsevier. Publishing Ethics Resource Kit (PERK).
(<http://www.elsevier.com/wps/find/editorshome.editors/>).
- Elsevier. Ethical Guidelines for Journal Publication (www.elsevier.com/publishingethics; www.elsevier.com/ethicalguidelines).
- International Committee of Medical Journal Editors. Uniform Requirements for Manuscripts Submitted to Biomedical Journals: Publishing and Editorial Issues Related to Publication in Biomedical Journals (<http://www.icmje.org/publishing.html>).
- Council of Science Editors. CSE's White Paper on Promoting Integrity in Scientific Journal Publications, 2012 Update. 3rd Revised Edition. Wheat Ridge, CO: 2012. http://www.councilscienceeditors.org/files/public/entire_whitepaper.pdf.
- The Code of Ethics of the World Medical Association (Declaration of Helsinki) www.wma.net/en/30publications/10policies/b3/index.html

Етичните норми за публикуване са приети от Комисията по етика на научните изследвания към Медицински университет - Варна.

Етичните принципи са най-общо насочени към задълженията и отговорностите на публикуващите автори, на редакторите на списанията и на рецензентите на предложените ръкописи.

ЗАДЪЛЖЕНИЯ И ОТГОВОРНОСТИ НА АВТОРИТЕ

Изисквания за обективност и истинност

Авторите на публикацията на научното изследване трябва да представят точно, достоверно и обективно извършената работа по проучването, действителните резултати и тяхната обективна дискусия.

Недопустимо за авторите на публикацията е скриване на истината - умишлено или поради незнание или небрежност.

Етично неприемливо е всяко изменение, изпускане и/или преднамерено погрешно интерпретиране на данните - фалшифициране и фабрикация.

Недопустимо е всяко манипулиране на резултатите и съзнателно публикуване на неверни изводи с цел подкрепа или доказване на авторската теза.

Оригиналност, плагиатство, цитиране

Авторите трябва да гарантират, че предложената за публикуване оригинална публикация е разработена от тях. Тя трябва да съдържа достатъчно детайлно описание на експерименталната част, както и цитации, свързани с нея и позволяващи нейното пълно възпроизвеждане.

Недопустимо е, неетично е и е неприемливо плагиатство във всичките му форми (злоупотреба с наименование, копиране или перефразиране), за което авторите носят персонална отговорност.

В случай на използване на резултати или текст от публикации на други автори - те трябва да бъдат точно и коректно цитирани.

При използване на чужди непубликувани данни, авторът трябва да е поискал (и получил) разрешение от извършителя на изследването или/и носителя на авторското право на съответния резултат. Ако разрешението е получено, то цитирането трябва да бъде конкретно.

Неформално получена информация в разговори, кореспонденция, дискусии, както и информация, получена при осъществяване на конфиденциална дейност (рецензиране на статии, кандидатури за проектно финансиране) е недопустимо да бъде използвана или докладвана без изрично писмено разрешение.

Достъп до оригиналните данни

Авторите трябва да осигурят достъп до първичните оригинални данни, в случай че те бъдат поискани от рецензента след излизане на публикацията.

Многократно и едновременно публикуване

Противоречащо на етичните принципи е подаването на ръкопис, който вече е отпечатан в друго списание или е подаден за рецензиране и изчаква решение за публикуване.

Недопустимо е подаването на материали, дублиращи части на вече публикувана статия или ненужното „раздробяване” на публикации.

Авторите декларират, че научните материали не са били публикувани преди това в писмен или електронен вид; не са предложени и няма да бъдат предлагани за публикуване в друго списание по време на разглеждането им в конкретното издание на Медицински университет – Варна, и до окончателното решение за публикуване на редакционната колегия. В случай, че има припокриване с вече публикувана статия, в това число използване на същите теми и повтаряне на данни, тази статия трябва да бъде цитирана в своята цялост.

Благодарности, финансиране и спонсорство

В съответствие с етичните принципи при публикуване е изказването на благодарност за оказана помощ от страна на останалите участници в проучването - лица, които са допринесли интелектуално или са оказали техническа, организационна, материална или финансова помощ.

Всички лица, които има принос в разработката на материала, но които не отговарят на критериите за авторство, трябва да бъдат споменати в параграфа за признателност. Авторите са отговорни за писменото съгласие на лицата, на които изказват благодарност.

Благодарност се изказва на колеги, рецензенти и редактори, когато те са дали ценни предложения или са оказали реална помощ за подобряване на труда. Особена благодарност се дължи на колегите, които са запознали автора с резултати от свои публикувани или непубликувани изследвания.

Всички източници на финансиране трябва да бъдат декларирани като признателност в края на текста. Задължително се отбелязват проектите и грантовете, по които е получено финансирането за изследванията. Авторите следва да обявят каква е ролята на спонсорите на изследването.

Авторско право

Етично недопустими са всички злоупотреби, свързани с определяне на авторския статус.

Признаването на авторство се основава на непосредствено участие и съществен интелектуален принос към изследването и предопределя поемане на пълна отговорност към съдържанието на публикувания ръкопис от страна на всеки съавтор.

Приписване на съавторство на лице без реално творческо участие (натрапено или „почетно“ авторство), както и непризнаването на заслужено съавторство и омаловажаване на дължимо признание за съществен принос са сериозни нарушения на добрата авторска практика.

Като съавтори се посочват само лица, имащи значителен принос към изграждане на концепцията, дизайна и провеждането на изследването, събирането на данните, получаването, анализирането и тълкуването на резултатите, както и към написването и критичната преработка на ръкописа, и които са дали своето съгласие за неговото публикуване.

Не са съавтори лицата, които оказват само организационна, техническа, финансова, методическа и друга помощ или съдействие, но не участват в същинския творчески процес.

Подкрепата от други звена и лица, както и от членове на ръководството на научната организация, се отразява в бележка за изказване на благодарност, а не с включване в списъка на съавторите.

Не може да претендира за съавторство лице, което е спонсорирано издаването на научен труд, нито научният ръководител осъществил научното ръководство при написването му, ако не са участвали в същинския творчески процес.

Подредбата на авторите е съвместно решение на целия авторски колектив, взето още в началото на изследването. При съвместно извършвана научноизследователска дейност етично е да се определя реалният принос на всеки изследовател, съобразно извършената от него работа.

Недопустима е всяка форма на интелектуална експлоатация, независимо от отношенията, в които се намират съавторите и заеманата от тях административна или академична длъжност.

Не се допуска непубликувани материали на колектива да се представят като собствено изследване без съгласието на останалите членове на колектива.

Изпратените в редакцията материали следва да са обсъдени предварително в клиниката (катедрата), в която работи първият автор.

Кореспондиращият автор трябва да осигури включването на всички съавтори и сътрудници в ръкописа. Той трябва да гарантира, че съавторите са приели окончателния вариант на статията и са съгласни с подаването ѝ за публикуване.

Авторите носят отговорност за съдържанието на публикациите, както и за личния принос на включените съавтори.

Авторите попълват декларация, че проучването е одобрено от Комисия по етика на научните изследвания.

Авторските права при публикуване с отворен достъп трябва да са в съответствие с публичния лиценз [Creative Commons Attribution 3.0 License](#).

Етични аспекти при научни изследвания върху хора и опитни животни

Представените материали и описанията в тях изследвания следва да съответстват на утвърдените етични стандарти, относно проучвания с хора и експерименти с опитни животни.

Съобщенията за резултати от експериментални проучвания, включващи хора или животни, задължително съдържат писмено потвърждение, че са спазени изискванията на съответните официални документи в тази област.

При публикуване на научни изследвания върху хора е необходимо потвърждение, че изследването е одобрено от съответната етичната комисия към институцията, в която то е проведено и че участниците в проучването са дали своето информирано съгласие да бъдат включени в него. Не следва да се упоменават пациенти с техните имена, инициали или снимков материал, на който могат да бъдат идентифицирани.

При публикуване на проучвания с експерименти върху опитни животни е необходимо потвърждение, че грижата за тях е отговаряла на съответните изисквания и е получено предварително разрешение за провеждане на експериментите от Комисията по етика към животните - постоянно действащ консултативен орган към генералния директор на БАБХ.

Конфликт на интереси

Всеки автор е длъжен да съобщи за финансови или лични взаимоотношения (ако такива съществуват) с други лица или организации, наличието на които би могло да повлияе за неправилното отразяване/изкривяване на резултатите от проучването или тяхната интерпретация (особено при проучвания, спонсорирани от фармацевтични фирми).

Примери за потенциален конфликт на интереси са: назначаване на работа, консултантски услуги, хонорари, платени експертни препоръки, регистрацията на патент, снабдяване с материали, грантове или друг вид финансиране.

Не се допуска да има случайни участници в изследванията, вмешателства в експериментите, конфликт на интереси между авторите на публикацията.

Недопустимо е публикуването или използването на част от материала без предварително съгласие от страна на останалите съавтори.

Грешки при публикуването и корекции

Авторът трябва да съгласува с всички съавтори препоръките за корекции, направени от рецензентите и редакционната колегия.

При установяване на значими грешки или неточности в публикувана работа, авторът е длъжен навреме да уведоми редактора или издателя за внасяне на корекции.

Ако редакторът или издателят получат от трети страни информация за съществена грешка, задължение на автора е да отстрани грешката или да осигури доказателства за верността на оригиналната статия.

ЗАДЪЛЖЕНИЯ И ОТГОВОРНОСТИ НА РЕДАКТОРИТЕ

Основание за публикуване

Предложените научни материали се публикуват само след рецензиране и одобряване от Редакционната колегия.

Редакционната колегия подкрепя принципа на „редакционна свобода и независимост” при недопускане на вмешателство от страна на издателя по отношение на тематичния подбор и публикационните решения.

Редакторите съвместно с редакционната колегия са отговорни за вземането на решение за публикуване на дадена научна разработка. При вземането на решение за публикуване редакторите се консултират с членовете на редакционната колегия и с рецензентите.

Решението трябва да бъде резултат от съответствието на работата на критериите за публикуване в конкретното издание, на целите и обхвата на списанието. Водещ критерий при публикуване на подадени материали е значимостта за развитието на научното знание и академичния принос в научната област, а не кариерното развитие на публикуващия автор.

Редакторите са длъжни да избягват публикуване на безсмислени, дублиращи се или неотговарящи на предварително утвърдените критерии публикации.

Задължение на редакционната колегия е да организира бързо рецензиране и да разгледа във възможно най-кратки срокове труда на автора, като вземе ясно становище и го съобщи на автора по най-бързия възможен начин.

Редакционната колегия е призвана да направи окончателното заключение за достойнствата и недостатъците на даден ръкопис. Тя има задължението да помогне на автора да представи резултатите от своите изследвания в най-добър вид, за да може трудът да бъде максимално полезен за научната общност.

Редакционната колегия е длъжна да уведоми автора за всички слабости и грешки, без чието отстраняване и поправяне статията няма да бъде публикувана. Към тях се отнасят както технически недостатъци, така и фактически и методически грешки, неправилно, недостатъчно или неетично цитиране, и др.

Задължение на редакторите е да гарантират, че всички публикувани материали са предварително оценени от рецензенти с подходяща квалификация и компетентност по рецензирания проблем.

Обективност

Редакторите оценяват подадения за публикуване материал обективно, без да се влияят от пол, сексуална ориентация, религиозна принадлежност, етнически произход, гражданство, политическа принадлежност, административна позиция или академична длъжност на авторите.

Редакционната колегия осигурява разнообразна принадлежност на публикуваните автори, както и на оценяващите рецензенти.

Прозрачност и устойчивост

Изданията водят прозрачна публикационна политика.

Задължение на редакторите е разработването, утвърждаването, системното актуализиране и популяризиране на критерии за публикуване и изискванията към авторите и насоки за рецензентите.

Задължение на редакторите е да търсят активно обратна връзка с автори, читатели, рецензенти с оглед подобряване на процеса на редактиране.

Отговорност на редакционната колегия е подкрепата на инициативи за избягване на злоупотреби при научното публикуване и авторство и борбата с плагиатството.

Конфиденциалност

Редакторите или членовете на редакционната колегия могат да разпространяват информация, свързана с подаден за публикуване материал само на кореспондиращия автор, рецензенти, потенциални рецензенти, и при необходимост на издателя.

Идеи или информация, придобити в процеса на оценяване на подадения за публикуване материал, са строго конфиденциални и не могат да се използват за собствени облаги.

Конфликт на интереси

Непубликувана информация, разкрита в подадения ръкопис, не може да се използва от редакторите за техните научни изследвания без изричното писмено съгласие на автора.

Редакторите трябва да откажат разглеждане на ръкописи, в които те имат конфликт на интереси, произтичащи от конкурентни, колаборативни или други отношения с някой от авторите, спонсорите или институциите, свързани с публикацията.

Редакторите трябва да изискват от всички сътрудници да разкриват своевременно конкурентни интереси и да публикуват корекции, ако такива са доказани след излизане на публикацията.

Процесът на приемане, разглеждане и рецензиране на спонсориран приложения към списанието се базира на тяхната научна стойност и не се влияе от комерсиални фактори.

Ясно трябва да са указани онези секции от списанието, които не подлежат на рецензиране.

Самоцитиране на списанието

Недопустимо е редакторът да изисква от авторите да цитират конкретното издание и да поставя това като условие за приемане на публикация.

Препоръките за цитиране на други статии трябва да се базират на директна връзка с подадения за публикация материал с цел развитието на изследванията и научното знание.

Редакторът може да насочва автора към подходяща литература, без това да надхвърля формалните изисквания за цитиране на определени списания.

Жалби

Редакторът е длъжен да предприеме съответни действия при подадени жалби, касаещи етичните аспекти, свързани с подаден манускрипт или вече публикувана статия.

Това включва осъществяване на контакт с автора на статията и обстойно разглеждане на подаденото оплакване.

В случаите, когато жалбата е уважена, е желателно публикуването на корекции, изказване на мнение, опровержение и други.

ЗАДЪЛЖЕНИЯ И ОТГОВОРНОСТИ НА РЕЦЕНЗЕНТИТЕ

Подпомагане на редакционните решения

Рецензирането е ключов момент от комуникацията в научните среди и важен елемент на научния метод. Рецензирането на научна статия подпомага както автора за повишаване качество на неговия ръкопис, така и редакторския процес и вземането на решение за публикуване.

Коректност по отношение на достатъчна квалификация

Рецензентът трябва да бъде един от най-компетентните учени в съответната научна област.

Той е длъжен да уведоми редактора в случаите, когато е недостатъчно квалифициран, за да рецензира даден научен материал, или не е в състояние да направи достатъчно точна рецензия.

Неприемливо е забавяне на рецензирането при поет ангажимент от страна на рецензента.

Конфиденциалност

Всеки ръкопис, подлежащ на рецензиране, трябва да се разглежда като конфиденциален документ. Недопустимо е тя да бъде дискутирана или показвана на трети лица, освен в случаите, когато те са оторизирани от редактора на списанието.

Обективност

Рецензентът е длъжен да оценява подадения манускрипт обективно, да не се влияе от лични пристрастия и отношения с автора на рецензирания труд.

Рецензентът ясно изразява мнението си и го подкрепя с обективни аргументи и градивна критика.

Недопустими са персонално отправени критики и лични нападки към автора от страна на рецензента.

Точност на цитиранията

Рецензентът е длъжен да следи за коректността на цитиранията. Той трябва своевременно да уведомява редактора в случаите на некоректно цитиране или на забелязано дублиране на части от материала с вече публикувана статия.

Конфликт на интереси

Недопустимо е непубликувани материали в подаден за рецензия манускрипт да бъдат използвани от рецензента за собствени научни изследвания, без изричното писмено съгласие на автора.

Идеи и информация, придобити в процеса на рецензиране, са строго конфиденциални и не могат да бъдат използвани за собствени облаги.

Недопустимо е рецензентът да приема за рецензия статия, в случаите когато той има установено сътрудничество или други взаимоотношения с членове на авторския колектив или с институции, свързани с подадения материал, които биха повлияли обективната оценка на разработката.

Желателно е рецензентът да няма собствени конкретни изследвания (завършени или в ход), които да се припокриват с изследванията – предмет на рецензирания труд.

Неприемливо е публикуването на рецензии или коментар върху подадения материал без предварително съгласие от страна на авторите и рецензентите.

Етичните принципи при публикуване са приети с Решение 40/30.10.2014 г. на КЕНИ